

Yağmur Ormanları

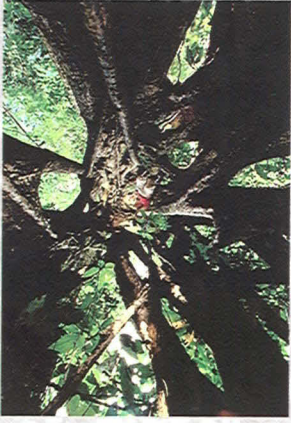
Tropik yağmur ormanları, dünyadaki 10 milyon canlı türünün yarısından fazlasına ev sahipliği yapıyor. Bunun yanı sıra, gezegenimizin oksijeninin % 20'sinden fazlasını sağlıyor. Aldığımız birçok besinin ve kullandığımız birçok ilacın da anamaddeleri

yağmur ormanlarında yetişiyor. Peki ama, neden insanlar yağmur ormanlarını yok ediyor?

Yeryüzünün % 6'sını kaplayan tropik yağmur ormanları, günümüzden yüz milyon yıl önce Norveç'e kadar uzanıyordu. Bugünse yalnızca ekvator kuşağı çevresinde, Orta ve Güney Amerika, Orta Afrika ve Güneydoğu Asya'nın büyük bölümünü kaplıyor.

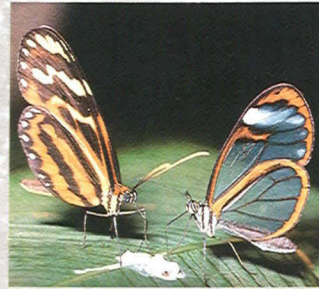
Bu bölgelerde yağış oranı ve sıcaklık hem yüksektir hem de yıl boyunca fazla değişiklik göstermez. Sıcaklık 27°C'nin altına pek düşmezken, havadaki nem oranı da % 80 civarındadır. Hemen hemen her gün yağmur yağar. Ormanlar da adını bu yağışlardan alır.

Günde ortalama 250-300 cm yağmur düşen ormanda yılın yaklaşık 200 günü fırtınalı sağnak yağış vardır.

Yağmur ormanları denince hepimizin aklına ilk olarak Amazon bölgesi gelir. Bunun nedeni, yağmur ormanlarının en büyüğünün, Amazon ormanları olmasıdır. Bu ormanlarda yaşayan canlılar hem yaşadıkları bölgelere, hem de ormanın katmanlarına göre çeşitlilik gösterir.

Yağmur ormanları beş ana katmandan oluşur. Bu katmanların her biri kendine özgü bitki ve hayvan türü barındırır. Katmanların en üstünde "üst katman" bulunur. Ortalama yüksekliği 90 m'yi bulan bu katmanda yırtıcı kuşlar, kartallar ve öteki avcı kuşlar yaşar. Bir alttaki katman 50-70 m yüksekliktedir. Ağaçların ve sarmaşıkların aralarında boşluk kalmayacak biçimde birbirine girmiş dal ve yapraklardan oluşan bu katman, yeşil bir çatıya benzer. Bunun için de "çatı katmanı" adı verilmiştir. Bu katmanın altına güneş ışığı çok az geçebilir. Hatta güneş ışınlarının yalnızca % 1'i yere kadar ulaşabilir. Bu nedenle de ormandaki canlıların çoğu bu katmanda yaşar. Alt katmansa 6-12 m yüksekindedir ve daha az ışık alan palmiye türü ağaçların üst bölümlerinden oluşur.

Bu katmanda da çeşitli bitki ve hayvan toplulukları yaşar. 0,6-6 m yükseklikteki "çalı katmanı" çalılar ve bodur ağaçlardan oluşur. Bu katman varlığını sürdürürebilmek için üst

katmanlardan geçebilen güneş ışığına gereksinim duyar. En alttaki "ot katmanı"nda eğrelti otları ve diğer otlarla böcekler bulunur.

Ormanlar kralı Tarzan'ı hepimiz biliriz. Hani şu "aaaaa" diye bağırarak, ağaçlara dolanan sarmaşık gövdelerine tutunup sallanarak bir ağaçtan ötekine geçen kişi. Bugün yağmur ormanlarında Tarzan yaşamıyor belki ama, o sarmaşıklardan bolca var. Sarmaşık dalları çatı katmanından yere kadar uzanır. Kalınlıkları 60 cm ve uzunlukları da 150 m olabilir. Üstelik maymunların ve insanların tutunup sallanabileceği kadar da sağlamdır.

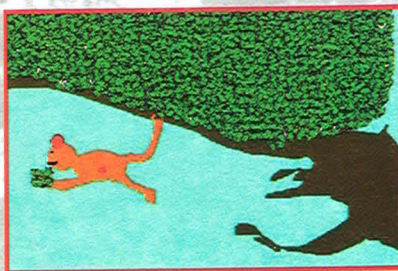
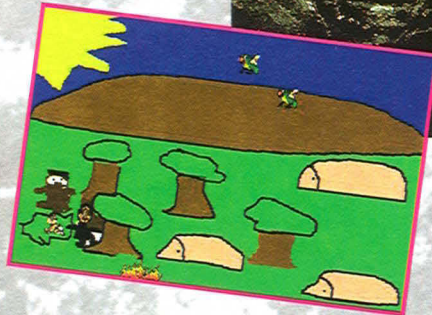
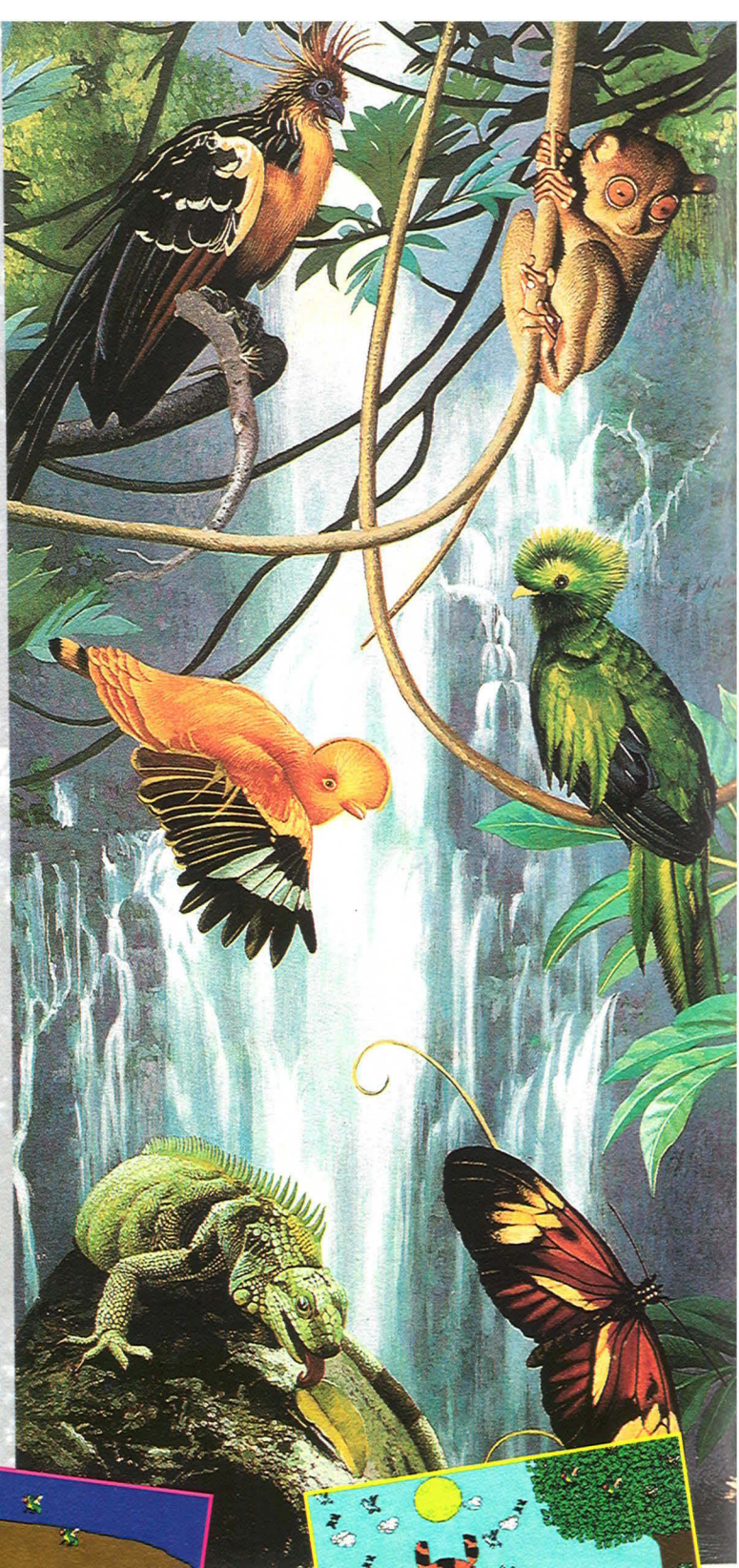

Kitaplardan, dergilerden ve belgesel filmlerden bildiğimiz yağmur ormanlarında rengarenk kuşlar, kelebekler, birçok tür sürüngenler, maymunlar, dev bitkiler yaşar. Bunların en ilginç olanları, tukan adlı kuşlar, örümcek maymunları, kürklü maymunlar, termitler, yırtıcı kartallar, boğa yılanları, arıkuşları, iguanalar, antiloplar vb. Yağmur ormanlarında da her ekosistemde olduğu gibi değişik besin zincirleri vardır. Her bir tür birden çok canlı türüyle besleneceği için bu zincirler arasında da bağlar oluşur. Örneğin, yaprakları hem tırtıllar hem de böcekler yerken, böcekleri tamandualar, tırtılları da pekariler yer. Ayrıca bu iki hayvanın yediği birçok başka canlı türü daha vardır ve elbette ki onları yiyen başkaları.

Yağmur ormanlarında, mısır ve pirincin yanında avokado, muz, mango gibi meyveler yetişir. Ayrıca bu ormanlar vanilya, tarçın, karabiber gibi baharatlar; bitki yağları, çeşitli ilaç hammaddeleri ve daha birçok ürün sunar bizlere.

Yağmur ormanlarının belki de en ilginç yanı, bu ormanlarda yaşayan yerli halktır. Bir kısmı uygarlığı hiç tanımayan bu yerli insanlar, yağmur ormanlarının yok edilmesiyle evlerinden ve topraklarından ayrılmak zorunda kalıyor.

Şimdi sıra, yukarıda sorduğumuz sorunun yanıtını aramaya geldi. "Neden insanlar yağmur ormanlarını yok ediyor?"

Nedenlerin başında ağaçları kesip kereste elde etme ve tarla açma isteği geliyor. Ayrıca hayvan çiftlikleri açma, madencilik, hidroelektrik santralleri için yapılan barajlar da birer neden. Yağmur ormanlarının bulunduğu ülkelerdeki hızlı nüfus artışı, yoksulluk ve bilinçsizlikle birlikte, gelişmiş ülkelerin büyük kereste talepleri de bu yıkımın hızlanmasına yol açıyor. Yağmur ormanlarından her dakika yaklaşık 30 hektar yok oluyor. Böyle giderse, 2050 yılında yağmur ormanlarının yarısı yok olacak demektir. Son 45 yıl içinde yıkımın çok hızlı olduğu yağmur ormanlarında, her saatte ortalama dört canlı türü de yok oluyor. Ayrıca yağmur ormanlarının yakılması ve ağaçların kesilmesi Dünya iklimini de etkileyebilir.

Bu yok oluşu ve yıkımı durdurmak için birçok sivil toplum örgütü, yardım kurumları, gönüllü kuruluşlar ve çeşitli oluşumlar girişimlerde bulunuyor. İlk yapılması gereken şey, yağmur ormanlarının bulunduğu ülkelerde ormanları koruma yasalarının çıkarılması, toprak sahipliğinin yasalarla tekrar düzenlenmesidir. Ayrıca gelişmiş ülkelerin bu ülkelere kereste ve et alımını sınırlandırmak gerekir. Bunun gibi orman bölgelerinde kerestecilik ve hayvancılık da denetim altına alınmalıdır.

Elif Yılmaz

